

000310-1

Když píšu své poznámky a pokusy o rozlehlejší výklady ke knížce o „pravdě“, která má být třetím dílem *Nepředmětnosti*, nemám vůbec dojem, že vyjadřuji sám sebe a své myšlení. Je to spíš řehole, jejíž závazky jsem na sebe jednou vzal, mnohokrát je obnovoval a dodnes držím. Stále víc cítím onu naprostou nepřiměřenost romantizujícího formulování tvorby jako jdoucí z nitra, z duše, z nejhlubšího „já“ apod. Myslím, že – zejména bez směrodatného učitele, což byl můj případ – trvá velmi dlouho, než člověk najde svou cestu. Já jsem měl to velké štěstí, že se mým ne-li učitelem, tedy alespoň „inspirujícím duchem“ stal Rádl. Nebylo tomu tak proto, že bych si jej byl mezi jinými vybral. Já jsem si po pravdě řečeno nikdy „své“ filosofy moc nevybíral – spíš si vybírali oni mne. Obvykle to nějaký čas trvalo, než jsem se jim začal opravdu věnovat, než jsem jim začal věnovat větší pozornost. Obvykle mne nejprve zaujalo něco, nač jsem už sám předtím pomyslel, co mi už také někdy napadlo. Velký význam taková setkání měla v tom, že takoví myslitelé, kteří mne zaujali, protože byli nějak jakoby naladěni na notu či spíše tóninu, kde jsem už byl trochu doma, mne dokázali posunout o kus dál. Nemuselo to být vždycky tím, že šli směrem, který mi vyhovoval. Myslím dokonce, že daleko nejčastěji pro mne mnoho znamenali tím, že se na stejných rozcestích vydali směrem, který mne donutil se obrátit jinam. Kdybych před sebou měl myslitele, kteří šli docela jinudy a k oněm pro mne významným rozcestím se vůbec nedostali, zůstal bych vůči nim asi převážně hluchý. Rádl byl pro mou orientaci zásadně důležitý, ale nebýt Patočky, asi bych nedokázal z jeho několika pro mne rozhodujících myšlenek vytěžit to, co jsem nakonec snad přece jen vytěžil. Patočka mi při jedné příležitosti vytkl (nebo přesněji, upozornil na to), že jsem napsal drobnější texty o mnoha významných tématech, ale že jsem se zatím nezhostil žádného tématu vyčerpávajícím způsobem. To se sice nestalo mým životním cílem (mám dokonce celou řadu argumentů proti filosofovu zamření na podobný cíl), ale nepochybně mne to upozornilo na to, že už minula doba, kdy bylo možno ukládat vlastní myšlenky do aforismů nebo stručných poznámek a poukazů, vhodných nejspíš k tomu, aby na nich pracovali ti druzí. Nejzávažnější Masarykovy texty jsou právě takto „poznámkovité“, definitivně nedopracované, jen načrtnuté. Rádl měl smysl pro důkladné zpracování ještě jako biolog a jako historik biologických teorií, ale pak se stále víc v jeho pracích objevuje netrpělivost a spěch, který ho nutí ke zkratkovitosti (a někdy bohužel i zkratovitosti). Patočka byl pro mne proto značnou měrou především korektivem než vůdcem. To všechno by bylo možno vyložit i tak, že jsem si svou myšlenkovou orientaci nějak nesl s sebou a ta se jen v konfrontaci s jinými (byť jen těmi vhodnějšími) mysliteli vnitřně vyjasňovala a navenek vymezovala. Ale tento výklad nemohu přijmout, je pro mne nepřesvědčivý, protože vše prožívám jinak. Vůbec nemám dojem, že by mi bylo filosoficky něco takříkajíc „vlastní“, docela „mé“. Právě naopak nenacházím nic takového a někdy mám dokonce velmi živý pocit, že jsem se vydal po nějaké cestě, kterou mi kdosi ukázal (nebyl to jeden člověk, ani jeden myslitel) – a že nyní jenom náležitá „logika“ (pochopitelně ne tradiční, formální, ale vnitřní logika) mne vede krok za krokem dál způsobem, který je jen někdy více a někdy méně podněcován nahodilými poukazy z nejrůznější četby (ne vždycky jen filosofické), ale je vnitřně tak přísným řádem, že mi prostě není ani možné se najednou rozhodnout pro jinou cestu a jinou logiku.

(Písek, 000310-1.)